

Далибор Савић
Факултет политичких наука, Бања Лука

ВЕБЕР ЗА НЕУПУЋЕНЕ?
Фолкер Хајнс¹⁾, Увод у Макса Вебера,
Библиотека XX век, Београд, 2011, 170 стр.

Почетком 90-их година прошлог вијека Макс Вебер бива реактуелизован као врло помодан мислилац. Пропаст комунистичких режима и марксистичке доктрине (којима се Вебер у своје вријеме отворено супротстављао), успон различитих теорија усмјерених ка критици савремене културе и друштва, те с тим повезан Веберов утицај на постмодерне мислиоце²⁾ јасни су показатељи како Веберова мисао и данас живи. Наведена дешавања везана за тумачење Веберове интелектуалне заоставштине и њену поновну актуелност, али у новом руху, међу социолозима и издавачима са простора бивше Југославије нису била одговарајуће попраћена. Ако изузмемо ријетке покушаје³⁾, који по свом устроју и намјени и не теже ка цјеловитој проблематизацији Веберове савремености (иако је увелико промовишу), произилази како од Ћурићеве студије о Веберу из 1964. године није објављена нити једна цјеловита интерпретација Веберове мисли на неком од

- 1) Фолкер Хајнс (Volker Heins) је виши истраживач на Институту за друштвена истраживања у Франкфурту и сарадник Центра за културну социологију на Универзитету Јел. Предавао је на неколико универзитета широм свијета (Харвард, Џавахарлал Нехру у Њу Делхију, Хебрејски универзитет у Јерусалиму и Универзитету Мекгил у Монреалу). Објављена дјела: *Rethinking Ethical Foreign Policy* (2007), *Nongovernmental Organizations in International Society* (2008), *Beyond Friend and Foe* (2011).
- 2) Опширније у : Gane, N., *Max Weber and Postmodern Theory*, Palgrave, New York, 2002.
- 3) Мислимо на слиједећа дјела: Земан, З., *Аутономија и одгођена апокалипса*, Хрватска свеучилишна наклада, Загреб, 2004, Калањ, Р. *Сувременост класичне социологије*, Политичка култура, Загреб, 2005, Илић, В., *Упоредни метод у социологији*, Библиотека Полис, Зрењанин, 2006.

јужнословенских језика. Отуда књига *Увод у Макса Вебера* њемачког мислиоца Фолкера Хајнса у издању Библиотеке XX век на српском језику представља право освјежење у мору Веберових интерпретација које изнова и неоригинално понављају већ одавно речено.

Наведено дјело представља проширени есеј који, како насловом тако ни садржајем, не покушава пружити исцрпан приказ Веберовог интелектуалног подухвата, али ипак тежи ка одређеном степену систематичности и прегледности. Кроз три поглавља (1. „Шта овдје значи објективност?“, 2. Социјална теорија с ратом у свом средишту и 3. Слобода и „реализам“) Хајнс претежно поштује захтјеве које пред сваког тумача Веберове мисли поставља Волфганг Шлуктер, један од највећих живућих ауторитета за Вебера, на чија се размишљања и сам Хајнс наслања у више наврата током дијела. Према Шлуктеру сви покушаји да се достигне језгро Веберовог интелектуалног рада морају задовољити најмање три услова:

1. Уважавање развоја Веберовог интелектуалног пројекта током времена,
2. Веберово учење треба бити реконструисано са свеобухватног становишта (кроз повезивање конкретних историјских истраживања са системском мисли како би се избјегло свођење Вебера на чистог историчара, теоретичара или пак методолога),
3. Треба упослити „биографску“ перспективу која би омогућила да се коријени Веберових научних рефлексција прате уназад до његовог погледа на свијет.⁴⁾

Унутар првог поглавља „Шта овдје значи објективност?“ , са поднасловом *О теорији науке Макса Вебера*, Хајнс расправља о основама Веберовог методолошког приступа и положају науке унутар друштва уопште. Изузетно кратко, али релативно садржајно поглавље (од 13. до 24. стране) базирано је на тврдњи како је Вебер „желио да саму науку учини предметом строге рефлексije, најпре како би разорио епистемолошку наивност самих научника, а затим и да би на нови начин одредио њихово мјесто у друштву“⁵⁾.

4) Опширније у : Schluchter, W., *Rationalism, Religion and Domination: A Weberian Perspective*, University of California Press, Los Angeles/ Oxford, 1989.

5) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 14.

Наведена тврдња указује на два правца аргументације/интерпретације које Хајнс развија како би показао јединство Веберове методолошке замисли. Први, спознајно-теоријски правац усмјерен је ка разматрању Веберових размишљања о објективности и вриједностима унутар научног сазнања. Кроз кратак приказ Веберовог односа према Рикерту, Хајнс приказује на који је начин Вебер превазишао окове неокантизма и поставио темеље за емпиријску науку о друштву. Концентришући се на питања избора предмета истраживања (које Вебер слично Рикерту заснива на културној значајности проучаване појаве, али уз Веберово одбацивање Рикертовог хипостазирања вриједности у трансцендентну хијерархију која гарантује објективност нашег сазнања) и вриједносне неутралности науке Хајнс само дијелом дотиче сложену проблематику Веберовог односа према интелектуалном наслијеђу унутар којег ствара и из којег црпи идеје.⁶⁾ Ипак, ограничења које пред Хајнса поставља есејска природа овог дјела одражена кроз штур опис Веберове методологије, не нарушавају сврху аргументацију која ионако није усмјерена ка исцрпности, већ кроз егзистенцијалистичку призму посматра науку као једну од многих алтернативних вриједности, идеја односно начина живота који можемо изабрати. У том контексту потребно је посматрати и Хајнсово помало исхитрено настојање да нагласи неспорно преклапање између спознајно-теоријских и политичко-научних елемената Веберове методолошке концепције. Отуда друга линија аргументације прати повезивање вриједносне неутралности науке са специфичним положајем научника и академске заједнице уз истицање Веберове тежње ка „могућности да се политичко супротстављање преобрати у научну сумњу“⁷⁾. Уз уважавање „биографске“ перспективе, кроз истицање друштвено-интелектуалне ситуације у Њемачкој Веберовог времена, Хајнс покушава указати на везу између специфичног положаја њемачке академске заједнице и Веберовог настојања да развије (само)критичку науку о друштву која би била заштићена од државног разлога, политичке пропаганде и/или сваког другог облика идеологије.⁸⁾

Друго поглавље *Социјална теорија с ратом у свом средишту* са поднасловом *Интелектуалци, апарати, практиковање сопства*

6) Опширније о тој теми у: Albrow, M., *Max Weber's Construction of Social Theory*, Macmillan, London, 1990.

7) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 22.

8) Опширније у: Ringer, F., *Max Weber's Methodology*, Harvard University Press, Cambridge/London, 1997.

састоји се из шест подпоглавља. Прво подпоглавље „*Рационалност*“ и „*начин живота*“ Хајнс започиње биографским детаљима о Веберовом животу од 1894. до објављивања првих методолошких рукописа из 1904. године. Концентришући се на психичке проблеме које је Вебер имао у том периоду Хајнс утврђује постојање сукоба између етике и естетике унутар Веберовог сопства и његове замисли методологије. Кроз инсистирање на конструктивистичкој природи Веберових методолошких поставки Хајнс покушава нагласити Веберово настојање да се са несводивом ирационалношћу свијета бори кроз разраду и промовисање рационалних метода, како у науци, тако и у животу. Аргументацију за властите тврдње Хајнс проналази у критичкој разради Хенисове концепције о „начину живота“ као главном позадинском мотиву око којег се може реконструисати тематско јединство Веберове интелектуалне оставштине. Нагласак на категорији друштвеног дјеловања, омогућава Веберу, да превазиђе ирационалистичке и холистичке концепције друштва, које не увиђају потребу за емпиријским истраживањем које би се темељило на вјероватноћи и шанси за дешавање одређеног догађаја, већ стреме ка хипостазирању појмова у систем односа из којег би се дедукцијом објашњавала читава друштвена стварност. Отуда Хајнс посебну пажњу посвећује јасном одређењу категорија „разумијевања“ и „учесталости“ друштвеног дјеловања код Вебера. „Разумијевање“ није интуитивно схватање мотива које појединце покреће на дјеловање, нити представља покушај објашњења субјективних намјера актера, већ опис дјелатних оријентација који уважава како субјективне, тако и надсубјективне, структуришуће елементе.⁹⁾ „Учесталост“ друштвеног дјеловања се односи на двије ствари:

1. Принцип понављања истог обрасца понашања по временској оси, који представља циркуларни менаџмент сопства који истовремено претпоставља и ствара оријентације у дјеловању и
2. Принцип друштвене дистрибуције тог обрасца.¹⁰⁾

Прецизну теоријску интерпретацију Веберових категорија, Хајнс допуњује конкретним пасусима из Веберових дјела, стварајући аргументацију помоћу које је могуће објаснити на који начин је Вебер-историчар постао Вебер-социолог. Потрага за иде-

9) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 32.

10) Исто, стр. 33.

ал-типским карактеризацијама универзалних форми заједница (од породице до нације) и компаративна истраживања подузета како би се установили разлози за „успон Запада“, уз одбацивање појма друштва и телеолошког напретка, шире Веберово поље анализе дајући му дисконтинуиран и кумулативно-динамичан изглед.¹¹⁾ Сажетост наведених формулација о Веберовој структурирајућој замисли динамичног и плуралистичког друштвеног поретка Хајнс користи како би приказао однос између „рационалности“ и „начина живота“. По Хајнсу тај однос је двострук; с једне стране Веберова методологија претпоставља мноштво *рационалности, богова, вриједности*, идеја које могу послужити као основ за дјеловање појединаца и друштвених група, док с друге стране познати Веберов *трагични* начин мишљења подразумева да се рационалност преокреће у фатализам, а слобода у доминацију. Друго потпоглавље *Генеалологија неморала* започиње интерпретацијом Веберовог познатог дјела *Протестантске етике и духа капитализма* усмјереној ка доказивању псеудоратног карактера Веберове социологије. Рационализација начина живота, кроз довођење у везу протестантског религијског етоса са етосом ране буржоазије, постаће централни мотив и свих наредних Веберових научних списа, било да је доказује или пак побија. Кроз поновно враћање на проблем развоја Веберових поставки током времена, Хајнс нуди кратку одбрану појединих Веберових ставова изложених у *Протестантској етици*. Наглашавање хипотетичког карактера Веберових ставова о узрочној повезаности појединих протестантских учења и настанка капитализма, специфичност развоја капитализма у неким источноазијским државама у свјетлу Веберове тезе, тврдња о протестантском етосу као катализатору, а не нужном или пак довољном узроку за настанак капитализма Хајнс користи како би приказао интелектуално сазријевање Веберовог истраживачког пројекта од *Протестантске етике* ка каснијим списима. Кратка критика неких Веберових закључака из *Протестантске етике* бива смијењена истицањем значаја овог дјела за читав Веберов опус. Наиме, Хајнс с правом напомиње како Вебер са овим дјелом почиње приказивати начине практиковања сопстава који бивају ослобођени свих традиционалних и афективних елемената у корист циљне рационалности. Откривање овог механизма *генеалологије неморала* по

11) Исто, стр. 38.

Хајнсу представља суштину првог Веберовог пробоја, након нервног слома, утемељеног у следећим открићима:

1. Капитализам посједује нешто попут менталитета који утиче на унутрашње уобличиће човјека,
2. Тај менталитет се разликује од гусарске етике једног Оди-сеја (кроз парафразирање Вебера Хајнс алудира на Хоркхајмерово и Адорново дјело *Дијалектику просвјетитељства* унутар које се не прави ова разлика),
3. Наведени менталитет треба историјски објаснити.¹²⁾

Хајнс истиче како Веберови одговори на ова питања указују да је западњачки начин живота, дијелом као *објашњење*, а дијелом као *објашњено*, повезан са другим појмовима као дио ширег истраживачког програма и отуда треба одбацити Хенисов покушај да начин живота представи као централни мотив Веберовог интелектуалног подухвата. У том контексту Хајнс покушава повезати појам начина живота, са појмом моћи (оличене у личном и субјективном) како би истакао рат/борбу као централни мотив Веберове социологије. Кроз тај покушај Хајнс релативно успјешно затвара круг који спаја Веберове епистемолошко-методолошке поставке везане за вриједносну ирационалност свијета са Веберовом теоријом дјеловања. Најзначајнији дио трећег потпоглавља *Вјера и ширење вјере* односи се на Хајнсову интерпретацију начина на који Вебер повезује властите компаративне студије о свјетским религијама са тежњом да пружи ваљано објашњење везе између одређених религијских идеја са стварним интересима различитих друштвених слојева отјелотвореним у идејама њихових интелектуалних елита.¹³⁾ На тај начин фабриковање смисла, као битну антрополошко-културну чињеницу, Вебер *социологизује*, а овај процес Хајнс представља на основу следећих хипотеза:

1. Свака друштвена група је приморана, на основу властитог друштвеног положаја, да свијет и саму себе тумачи на један унапријед одређен начин,
2. Поједини слојеви носиоци религијског рационализма имали су монопол на тумачење свијета те су психотехничким средствима приморавали друге слојеве да прихвате њихово

12) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 51.

13) Опширније о тој теми у: Sadri, A., *Max Weber's Sociology of Intellectuals*, Oxford University Press, New York, 1992.

тумачење свијета уз правила одговарајућег начина вођења живота.¹⁴⁾

Конкретизација наведених хипотеза, кроз тумачење Веберових ставова из *Привреде и друштва*, те *Привредне етике свјетских религија* (разне варијације односа плебејских и владарских слојева према различитим типовима религиозности), Хајнс користи како би нагласио јединство социологије религије и социологије власти/политике код самог Вебера. У наредном подпоглављу *Власт и легитимитет* Хајнс заоштрава предходну констатацију тврдећи како Веберова социологија власти/политике не представља самостално подручје у односу на његову социологију религије. Ослањајући се на Шлуктера¹⁵⁾, Хајнс покушава доказати како Вебер занемарује она објашњења облика власти која полазе од друштвено-економских услова.¹⁶⁾ Повезаност религијских убјеђења са развојем европског грађанства, градова и држава, паралеле између устроја концепта *цркве* и *државе*, те сличности у одређивању основних актера религијске/ политичке борбе (пророци, свештенство, лаици/вођа, управљачко тијело, поданици) унутар Веберових текстова Хајнс употребљава у сврху додатног објашњења истичући како Веберова политичка социологија не почива на секуларизованим теолошким појмовима, већ на измјештеним појмовима социологије религије.¹⁷⁾ Аргументација даље тече у правцу указивања на сличности између концепата *религијске вјере* и *политичког легитимитета*. Кроз наглашавање значаја *субјективности* у оба концепта Хајнс закључује како Вебер власт своди на легитимитет, а легитимитет на вјеру у легитимитет.¹⁸⁾ Након кратке анализе типова власти слиједи њихова критика у којој Хајнс Вебера оптужује за двостурки редуccionизам: свођење политичке власти на легитимитет и схватање власти као насилног средства моћи тј. силе. Оправдан приговор имајући у виду друштвено-политичку ситуацију унутар које Вебер ствара, његову повезаност са *концептом моћи* који заговара Ранкеова историјска школа¹⁹⁾, изјаве попут: „Модерна се др-

14) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 69.

15) Види у: Schluchter, W., *Rationalism, Religion and Domination: A Weberian Perspective*, University of California Press, Los Angeles/ Oxford, 1989, p. 411-432.

16) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 74.

17) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 76.

18) Исто, стр. 78.

19) Види у: Катунарић, В. , „Веберов пресјек друштва и политике“ у: *Власт и политика*, Наклада Јесенски и Турк/Хрватско социолошко друштво, Загреб, 1999, стр. 22.

жава на крају социолошки дефинисати само на основи специфичног средства које јој као и свакој политичкој организацији припада: на основу примјене физичке силе²⁰⁾, као и наглашену конфликтну визију Веберовог пројекта везаног за објашњење и разумијевање феномена друштвеног. У тој политичкој визији, обојеној реализмом и трагичним етосом научника-јунака који је убијеђен да зна како *треба* (Веберово инсистирање на парламентарном уређењу које би водиле личности које би претстављале утјелотворење демократије, харизме и просвијеђене политичке одговорности), али је свјестан и оног што *јесте* (челични кавез структура моћи које надзиру, кажњавају и злоупотребљавају масу/грађане²¹⁾) Вебера више „занимају несвакидашње околности које ће разбити *стаклену теглу* друштва, а много мање га занима друштвена *мармелада* свакодневног живота (*тупа навика*) или бирократски *конзерванс* захваљујући коме она може дуго да се одржи“²²⁾. Отуда сљедеће подпоглавље, под насловом *Разум и осјећања у политици*, треба разумијевати као Хајнсов покушај да, кроз симбиозу теоријских и биографских елемената, реконструише Веберов приступ *примјењеној политици*. Познато разликовање између *етике одговорности* и *етике убјеђења* Хајнс надопуњује Веберовим размишљањима о древним пророцима, као узору за модерне демократске политичаре. Њихова хибридна природа, заснована на јединству разума и емоција, премошћава разлику између етике одговорности и етике убјеђења, и путем демагогије, као моћног оруђа за управљање масама, испољава се у форми *убјеђене етике одговорности*. Ипак то није победа ирационалности над политичким, већ корисна синтеза усмјерена ка демократизацији тадашње Њемачке, заснована на чишћењу јавног простора од те исте ирационалности. Одговорни политичари, новинари и други јавни радници требају препознавати недемократске политичке емоције у јавном простору како би се против истих борили. Посљедње шесто подпоглавље *Тијело и душа у капитализму* Хајнс посвећује разматрању *Веберове социологије*

20) Вебер, М., „*Политика као позив*“ у: *Власт и политика*, Наклада Јесенски и Турк/Хрватско социолошко друштво, Загреб, 1999, стр. 160.

21) Кроз читаво друго поглавље, почев од поднасловa, код Хајнса срећемо формулације које упућују на Фукоа. Ипак сматрамо како Хајнс не интерпретира Вебера путем Фукоа, већ кроз одређено преклапање тема које спајају ове мислиоце пренаглашава сличност одређених концептуалних поставки, а скрива разлике. Продубљен однос Веберове и Фукоове мисли потражити у: Gane, N., *Max Weber and Postmodern Theory*, Palgrave, New York, 2002, p. 113-130.

22) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 89.

рада. Наиме, кратке расправе о концепту класе и Веберовом залагању за производни насупрот рентијерском капитализму, убрзо бивају проширене на опис и интерпретацију Веберових ставова везаних за посљедице капиталистичке организације производње на психо-физички устрој радника и њихов друштвени положај. Као резултат рада на пројекту *Испитивање селекције и прилагођавање радника различитим гранама тешке индустрије*, под окриљем Савеза за социјалну политику, настају текстови *Методолошки увод* и *Психофизика индустријског рада* путем којих Вебер жели да испита „да ли је радничка класа уједињена или разједињена, у којој мјери се индустрија еманциповала од занатских и моралних квалитета својих радника, у којој мјери стандардизација производа повлачи стандардизацију радника, какву улогу игра задовољство радника, и, коначно, како сви ови фактори утичу на душу и тијело“²³⁾. Хајнс истиче како Вебера не задовољавају резултати овакве тејлористичке анализе, иако увиђа њихову корисност, већ се попут Грамашија, окреће потрази за радним организацијама унутар којих би био прихваћен консензуални (демократски), а не милитаристички (ауторитарни) модел предузетништва. Код нас мало позната чињеница о Веберу као истраживачу и претечи савремених расправа о организацији производног процеса.

Треће поглавље *Слобода и „реализам“* са поднасловом *Веберова дијагноза садашњости и критика времена у коме живи* Хајнс посвећује проучавању проблемског јединства Веберове мисли кроз тумачење које смјера ка утврђивању Веберове актуелности у контексту савремених расправа о кризи модерности. Кроз три подпоглавља *„Читав бирократски апарат је један египатски монструм“*, *Модерна као судбина и шанса* и *Шта је данас остало од Вебера?* Хајнс покушава приказати како Веберове анализе везане за процес рационализације прелазе у општије рефлексije о смислу, вриједностима и слободи у модерном свијету.²⁴⁾ Почетну расправу о вези између бирократизације и губитка смисла у модерном свијету, те разјашњавање Веберових ставова везаних за различите манифестације социјализма у његово вријеме, смјењује Хајнсово настојање да разобличи и појасни Веберово размишљање о усуду савремености. Сажет приказ Веберових увида у сложене меха-

23) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 112.

24) Препоручујемо одличну расправу на ову тему: Seidman, S., „The Main Aims and Thematic Structures of Max Weber's Sociology“, 1984, <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3340526> (преузето 24.02.2012.)

низме капитализма и бирократизације који теже ка обезвређивању, негацији и/или подчињавању личног дјеловања и одговорности, у условима *свеопште рашчараности*, Хајнс усмјерава ка представљању Веберове визије алтернативног пројекта модерности. Донкихотовски дух који Вебер гаји у властитим списима, усмјерен ка истовременом прихватању и критици последица циљно рационализоване модерности, заснован је на разликовању двије критике: политичке (која захтијева парламентарну контролу над бирократизованом машином тј. супротстављање технолошком детерминизму) и културне (супротстављање *бирократским идеалима живота*).²⁵⁾ Средства за конкретно остварење слободе/наведених критика, која Хајнс назива *хемеопатском терапијом*²⁶⁾, Вебер не проналази у религијској етици братства, нити у арационално/аморалним субјективним областима попут естетике и еротике, већ у *модерним рационалним формама* попут науке и политике²⁷⁾, као темељима за развој истинских демократских институција, које би служиле као нови гарант личне извјесности и смисла. Отуда противрјечности/заблуде унутар Веберових размишљања, попут национализма, дјелимичног неувиђања флексибилности капитализма и пренаглашавање ефеката бирократизације по Хајнсу треба посматрати као својеврсне анахронизме, производе друштвено-интелектуалне климе унутар које Вебер живи и ствара и које не успијева надићи, а не као Веберову (о)поруку нама. Веберово наслијеђе, у облику *реалистичке* теорије политике, треба тумачити као облик *конкретног либерализма* првенствено заснованог на антиесенцијализму, одбрани државе и методском евроцентризму, односно критичку разраду јединства које повезује његова методолошка, политичка и теоријско-истраживачка настојања.

Сматрамо како садржај књиге *Увод у Макса Вебера* не оправдава властити наслов. Наиме ради се о јасно написаној и добро аргументованој интерпретацији која не жели да остане на нивоу игноранције, релативизације и учене индиферентности²⁸⁾, већ Веберову интелектуалну заоставштину посматра као активан садр-

25) Хајнс, Ф., *Увод у Макса Вебера*, Библиотека XX век, Београд, 2011, стр. 131.

26) Алтернативна метода лијечења заснована на принципу слично се лијечи сличним.

27) Види у: Вебер, М., *Сабрани стиси о социологији религије*, Том I, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци/Нови Сад, 1997, стр. 441-470.

28) Облици тумачења који подразумјевају превазиђеност мисли социолошких класика. Опширније у: Калањ, Р. *Сувременост класичне социологије*, Политичка култура, Загреб, 2005, стр. 11-29.

жај који нуди концепте и теоријско-истраживачка рјешења која су и данас актуелна. Поменути есејска природа дјела ограничава исцрпна описна објашњења усмјеравајући расправу ка конкретної и сажетој проблематизацији одређених Веберових поставки битних за ауторову аргументацију. Отуда ова књига не представља класични увод, који зарад приступачности и прегледности жртвује сложеност обрађене теме, већ покушај да се кроз адекватан приступ, заснован на Шлухтеровом тумачењу Вебера, Вебер истовремено представи као наш претеча и савременик. У том контексту нагласак на Веберовим политичким ставовима, уз покушај да се исти повежу са прошлим и садашњим друштвено-историјским условима, Веберовим животописом, његовим промишљањима о методологији друштвених наука и религији представља ваљано рјешење. Одређене недоречености (нпр. потпунији опис Веберовог национализма) и потенцијално спорне формулације (нпр. пренаглашена улога рата) могу бити предмет расправе, али таква расправа би била више утемељена на познатим противрјечностима које карактеришу Веберов живот и дјело него на Хајнсовом покушају да нам подметне/наметне властиту интерпретацију. Књига која је пред нама садржајем увелико превазилази *ограничења скромног наслова*, па и обима, и зато што представља резултат ауторове жеље да понуђену интерпретацију утемељи како дијахронијски тако и синхронијски у односу на друге актуелне интерпретације Вебера. Због свега наведеног сматрамо како књига *Увод у Макса Вебера* није писана за неупућене који се по први пут сусрећу са Вебером, иако и такви читаоци не би требали имати већих проблема у разумијевању њеног садржаја који обједињује разумљивост и сложеност разматраних питања. Ипак књигу првенствено препоручујемо академској заједници, студентима и научним радницима који желе да прошире властита сазнања о Веберу у свјетлу актуелних расправа које промовишу његову савременост, с надом да ће ово дјело служити као *увод* и подстицај за нека нова истраживања о Веберу на нашим просторима.

Овај рад је примљен 7. маја 2012. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 27. јуна 2012. године.